

appellationi hujusmodi tanquam frivola deferre te- neantur, sed ea, quæcunque inhibitiõ ab appella- tionis iudice emanata, non obstante, ad ulteriora valeat procedere, &c. Ex quorum iurium, & decretorum verbis expressè constat, frivolis inhibitionibus, & contra jus expeditis, nequaquam parendum esse, quod etiam advertit Cevallos loc. cit. quæ decreta, vel sal- tim alia similia ejsdem Trid. nempe, cap. 10. sess. 24. de reform. & c. 14. sess. 25. de reform. voluit intelligere, & interpretari Gondizal. de Paz in praxi, 5. part. tom. 2. cap. unic. num. 141. secundum intellectum, & interpreta- tionem à nobis supra, num. 26. traditam textui, in cap. Romana, §. fin. autem post sententiam, de appellat. in 6. dum probavimus, textum illum, dum disponit, inhibitione expedita à superiori in casibus à jure aliàs inappellabilibus parendum esse, & superfedendum in executione sententiæ, à qua appellatum est; procedere, quando iudex superior ultra causæ cognitionem requi- sitam à jure quibuslibet inhibitionibus; in his quæ ex- pediuntur in casibus, quibus à jure prohibetur, appel- lari simul cognovit; an appellatio admittenda sit, vel non, secus autem quando iudex superior, hanc causæ cognitionem simul non adhibuit.

Quæ interpretatio verissima est, & tenenda gene- raliter, de quo 3. part. cap. 14. à num. 68. tamen qua- tenus Gondizal. de Paz ibi affirmat, illa decreta Conci- lii pariter esse intelligenda, juxta illam, ita ut Episcopus, vel ejus Vicarius superfedere teneantur in execu- tione illarum sententiarum, (de quibus in d. Trid. locis) intimata sibi inhibitione cum præfata causæ cognitione, expedita; ille nimis perperam fallitur, cum illis decre- tis, & casibus permisum sit, Ordinario exequi, & non obtemperare inhibitionibus ob illorum decretorum spe- cialitatem, & expressam providentiam.

Etenim licet singula jura tam Concilii, quam cap. Romana, procedant inhibitionibus, & casibus prohi- bitis appellare, diversa tamen sunt in dispositione, quoniam Trid. decreta non se continere sub termi- nis, & limitibus d. cap. Romana, §. fin. autem, sed ultra procedunt, clarissimè providentia, ut his in casibus nulla inhibitiõ executionem impediât, quoniam ad ul- teriora procedatur ex his, quæ adducit Lancelot. Ro- bert. de attentat. 2. p. cap. 20. n. 11. ut quando Principes mandant, quod non obstante inhibitione aliquis rein- tegraretur in possessionem, vel aliquis alius actus expli- caretur, nulla inhibitiõ arctet, sed admittat vires suas, & ea expressa ad ulteriora valet procedi absque metu attentari, ut in id rectè nonnullas applicat doctrinas, & fundamenta, quæ dispositio cum non invenitur in ca- su text. in d. §. fin. autem, nihil mirum, ut diverso ju- re censetur, & inhibitiõ canonicè, & debita causæ cognitione expedita suum debitum effectum fortitur, ut dictum est.

Ideoque omnes inhibitiones, quantumvis canoni- ca causæ cognitione expeditæ, comprehensæ, & ex- clusæ censentur in dictorum decretorum casibus, ut clarè demonstrant. Maximè ex natura & virtute di- ctionum, quibus utuntur, prout est dictio (nulla) dictio (quæcunque) & dictio (quoquo modo) ut de dictione (nulla) quæ cum sit negativa universalis, seu generaliter concepta totum excludit, latè dicit Decius in consil. 3. diligenter, colum. 4. numero 4. latius Tira- quell. in l. boves, §. hoc sermone, in 7. limit. num. 4. ff. de verb. signif. Roland. à Valle in tractat. de lucro dotis, quæst. 31. num. 7. & Alciat. consil. 6. nu. 17. lib. 4. & dictio- nem (quicunque) quæ est apta comprehendere omnes casus, etiam expressis majores. Fel. cap. de quarta, n. 15. de prescrip. Gome. in reg. de triennali, quæst. 2. versic. tamen is, Crescentius decis. 1. de privileg. Cæsar de Graf- fis decis. 1. & 6. & decis. 2. n. 3. 4. & 5. cum allegatis per eum eodem tit. de privilegiis: dictionem autem (quo- quo modo) includere ea, quæ alias non comprehen-

dètur, affirmat Decius consil. 373. numero 5. per text. in cap. ad nostram, ubi glos. de probationibus, verbo, qua- quo modo fecit, l. penult. de testam. milit. l. his solis, de- conditione indebiti, c. si perfolians, de homicidio. & idem Decius latè in d. c. ad nostram.

Nunc & alia inest intricata tollenda difficultas, quif- nam iudicum, quibus diversa rescripta Romana è Cu- ria emanata, super causa appellationis, per utramque partem in eadem causa, ab eadem sententia, vel à di- versis interpositæ, seque invicem inhibentium, violen- tiam facere dicatur, appellationi à tali inhibitione in- terpositæ non deferens, (de materia hac in genere hu- jus quæstionis videndi sunt scribentes in c. ut debitus ho- nor, de appellationibus, & in cap. 1. de rescriptis, & in cap. pastoralis, eodem titulo, & alibi passim.)

Ad ejus tamen veram cognitionem notandum esse, moneo, uni tantum ipsorum jurisdictionem in totum, & in solidum pertinere, eumque tantum de causa cog- niturum, ut notatur ab omnibus in dict. cap. ut debi- tus, & d. c. 1. & cap. pastoralis, ipsum igitur, qui ju- risdictione caret, eo quod suo rescripto uti non potest, quia alterum prævalet, inhibere nullo modo potest, cum deficiat anima inhibitionis jurisdictionis, juxta ea, quæ latè per Lancelotum de attentat. 2. p. cap. 20. in præ- fat. quæst. 1. à num. 22. Gaspar. Guill. in Rota decis. 219. part. 3. Martam in compilat. decis. tom. 1. tit. de inhibi- cap. 7. & c. 8. & post alios Cardin. Tusc. pract. conclus. tom. 4. lit. I. conclus. 141. num. 6. Alexand. consil. 60. libr. 7. ejusque inhibitiõ nulla sit ex hujusmodi jurisdictionis defectu, & eodem Lanceloto, & his, quæ supra, noc. c. dixi, succedit, cum appellatio legitima sit, quam iusti- ficat nullitas, ut vim faciat manifestam instando pro actus nullius executione, ideo deferendum declara- tur. E converso autem, cum apud alium iudicem tota remaneat jurisdictionis, ac totius causæ in solidum cog- nitio, nulli sit injuria, nec violentia, ea utendo, & cano- nicè inhibendo, juxta regulam, qui jure suo, de regulis jur. in 6. quare huic iudici causam remittendam, ut ad ulteriora procedat, in Senatu declarabitur, pariter, & vim non facere appellationi ab eo, ejusque inhibitoria interpositæ non deferente, cum à justa, & canonica inhibitione, tanquam ab interlocutoria mera non ap- pellare; probavi à principio hujus capituli.

Quomodo autem cognoscetur, quis iudicum ha- beat jurisdictionem, qualeque horum duorum rescrip- torum prævaleat, an fortè temporis anterioritati sit standum: Et brevibus resolve: quod ad hoc ut secun- dum rescriptum etiam de priori non faciens mentionem, ei prævaleat. Tria simul circa ipsum concurrere debent necessariò: prior, scilicet, præsentatio coram suo iudice, prior citatio ejus virtute emanata, & prior citati exceptio; nempe quando citatur virtute secundi rescri- pti excipit de suo rescripto, allegando aliud se habere, & hoc anteaquam illud suo iudici præsentaret, quia his tribus requisitis, simul concurrentibus in secundo res- cripto, ipsum prævalebit, juxta c. ut debitus honor, ap- pell. ejusque communem intelligendi modum, commu- nemque conclusionem, quam sequuntur, ibi Abb. Pa- nor. Perusinus, Præpositus, & Decius, & hos Martinus Navarr. in prælect. c. cum contingat 13. causa multa in princ. quam etiam probant Panor. Immola, Felin. Dec. & Ripa in cap. 1. de rescriptis, & an etiam vera sit, quan- do rescriptum primum præsentatum erat generale, se- cundum verò præsentatum speciale, vide eundem Nav. ibi, ubi etiam de aliis dubiis videbis.

Supradicta resolutio à nobis tradita, ut ille iudex vim faciat, cui jurisdictionis non competit, ejusque res- criptum revocatum; non solum verissima est, quan- do jam determinatum sit, quale eorum debeat præ- valere, quod ita fieri solet, ut si sunt diversi iudices impetrati, & primi declaraverunt, ad se spectare jurisdictionem, secundi etiam idem facere, vel quia primum

primum rescriptum revocatum est per secundum, vel alia causa, sive dubium sit in facto, sive in jure, pote- runt simul, & semel cognoscere, an sua sit jurisdictio, si neuter eorum alteri vult hanc competentiam termi- nandam cedere; si autem ita simul cognoscentes dis- cordant, eligendi sint arbitri, ut hoc faciant, text. in c. pastoralis, de rescriptis, per quem ita tenent Innocent. Antonius de Butrio, Abb. Fel. & Decius in eodem cap. pastoralis, quos etiam sequitur Marta de jurisdictione, 2. p. cap. 4. num. 13. & 14. cum generale sit, ut quilibet iudex possit cognoscere, an sua sit jurisdictio, ut de de- legato probatur in l. prescriptione, C. si contra jus, vel militarem publicam, ubi Bart. & est casus in cap. super literis de rescript. in fin. & d. c. pastoralis, ubi Innoc. & in c. ex parte. ubi Abb. in 3. nota. eodem titulo, de quo & aliis cæteris iudicibus Marta videndus loco proxime relato à princ. Sed etiam procedit adhuc præfata resolutio, quando nondum ita determinatum sit quia ex res- criptorum, & processus inspectione satis notoriè appa- rebit in Curia, cujus jurisdictionis sit, quinam ea careat, ut articulus violentiæ, & detegi, & determinari queat, quale sit anterior rescriptum, quale prius præsentatum, quale prius exceptum, quale generale quale verò spe- ciale, & quale alterius mentionem faciens.

Ultimo loco fe offert ad quam curiam recurrendum sit pro tollenda violentia, quando isti iudices se adin- vicem inhibentes degunt id diversis districtibus, in quibus singula tribunalia suprema resident. Et ne le- ctoris animum suspendam, brevibus resolve, ut ad hanc quæstionem trahamus omnes doctrinas, & distin- ctiones, quas in hoc capite in alio simili proposito ad- duxi, illud præ oculis habendo, ut inspicatur, à cujus iudicis solo facto, & gravamine appellatur. Nam ad curiam tunc sub cujus districtu ipse iudex deget, recur- rendum est; pro violentia tollenda; si autem utraque pars appellat à cujllibet iudicis inhibitione, quia tunc hic articulus effectus est unum continens, quælibet curia adire potest; pro utriusque iudicis violentia cog- noscenda, continentia causæ dividantur, juxta ea quæ latè sursum probavi, & sic de singulis.

Cæteras autem difficultates, quæ circa inhibitiones accidunt; cognitio, & visis principiis, & doctrinis hoc in capite adscriptis, facillimè per te solum vincere potes: vide circa hanc difficultatem mirabiles doctrinas, quas adducemus infra, 4. part. cap. 4. ante fin. versiculo ultimo pro necessario complemento, à n. 41. & vide supra, cap. 2. §. ... ad fin. 1. p. à n. 10.

CAPUT XI.

A sententia reddendæ rationis contra admini- stratorem rei piæ, vel profanæ latæ, appel- lationi emissæ non deferens, an vim faciat.

SUMMARIUM.

- 1 Trid. sess. 22. de ref. c. 9. circa reddendam rationem sin- gulis annis per administratores Ecclesie etiã laicos.
2 Ad rationem reddendam, si ex fundatione, aut consuetudine aliqui sint deputati rei piæ, Ordinarius etiam adhibetur.
3 Ratio reddenda Ordinario administrationis rei piæ, etiamsi in fundatione prohibeatur expressè.
4 Rationis reddenda sententia contra administratorem merè interlocutoria est.
5 Rationis reddenda à sententia contra administrato- rem rei, vel loci piæ, appellationis non esse deferen- dum, omnes conveniunt.
6 Rationis reddenda à sententia contra administrato- rem rei profanæ, an appellationi non deferens, vim faciat. Salgado de Protect. Reg.

- 7 Ratio reddenda coram proprio Episcopo, nec antea ad Metropolitanum permittitur reddere.
8 & 25 A causa sententia an appellatio admittatur.
9 Appellationis prohibitiõ ex natura causæ, ut in ali- mentiis, &c. est privilegium: quando verò ex odio, ut in contumace, confesso, &c. est pena.
10 Rationem non reddentes debito tempore odio lex habet.
11 Omissum ab statuto habetur pro omissio maxime in dis- positionibus strictis.
12 Rationis reddenda à sententia contra administratorem rei profanæ, appellationi non esse deferendum, ve- rius defenditur.
13 Rationem sua administrationis jure divino reddere, administrator tenetur.
14 Rationem administrationis reddere obnoxius est omnis administrator sive necessarius, sive voluntarius sive à jure, sive à iudice, vel homine constitutus, & etiam sine mandato.
15 Rationem reddere tenetur etiam summus Pontifex, si sit administrator.
16 A sententia lata in observantia juris ita disponentis appellationi non deferitur.
17 Appellari nequit, ne fiat quod de jure fieri debet.
18 Appellari nequit à juris dispositione.
19 Rationis reddenda à sententia appellatio frivola est; quia nullum juris effectum sortiri potest.
20 Rationis reddenda sententia est mere interlocutoria, aliam expectans post se calculationibus peractis, & de praxi.
21 Ex calculatione, & computatione rationis admini- strator creditor potest apparere, interim autem nul- lus debitor iudicatur.
22 Rationis reddenda sententia utrique parti & commu- nis, & favorabilis est.
23 Auth. de sanctif. Episc. §. œconomus collat. 9. interpretatur.
24 Administratoribus appellatio denegatur à sententia reddenda rationis propter odium, quo habentur à ju- re ob non redditam debito tempore. Et in favorem administrationis reddenda à jure consi- deratum, ibid.
25 Pia causa non prohibet appellationem de per se.
26 Ratio eadem quando est in pluribus casibus, pariter decidatur non per extensionem.
27 Etiam in dispositione odiosa, & pœnali.
28 Retractus permixtus inter conjuges etiam extenditur ad socios extraneos.
29 A sententia reliquorum hoc est, de aliance, appel- latio non datur.
30 Rationis reddenda à præcepto contra administato- rem rerum profanarum non potest appellari.
31 Tutor, seu ejus hæres non potest appellare à sententia de reddenda ratione tutela.
32 Dispositio continens favorem, & odium, tota iudica- tur favorabilis.
33 Casus omissus similis expresso ex identitate rationis pariter in dispositione comprehenditur.
34 Rationis reddenda sententia contra administratorem rei piæ, vel personæ excludit appellationem, si ap- pareat illum administratorem fuisse non aliàs.
35 Dispositio non verificatur, nisi prius verificetur qua- litas, super qua fundatur.
36 Rationem reddere qui de jure non tenentur, vel qui tenentur, si ante tempus compellantur, possunt ap- pellare suspensivè.
37 Rationum calculario, & computatio postquam calcu- latores sua dederunt vota, privatim tamen, an ap- pellatione suspenditur ante partium recognitionem, & approbationem coram iudice.
38 Rationes, & calculationes si transseant in contractum executionem habent, sicut ceteri contractus.

- 39 *Rationum computa, hoc est, el final alcance, quomodo sint coram iudice recognoscenda per debitorem, & de praxi.*
- 40 *Rationes, & computa privatim si pars coram iudice non recognoscat, & appellet, erit deferendum.*
- 41 *Et quid in computationibus rei pte etiam privatis.*
- 42 *Calculus revidetur per alium calculatorem reclamante aliqua parte, quod tertius se conformet, exequitur.*
- 43 *Liquidatio sententia reddenda rationis, non recipit appellationem suspensivam.*
- 44 *Executor sententia de reddenda ratione non excedit, si exequatur computa, hoc est, los alcances.*
- 45 *Rationis reddenda sententia qua tutor, seu alius administrator, condēnatur, non suspenditur per appellationē.*

1 **A**dministratores tam Ecclesiastici, quam laici fabrica cujusvis Ecclesiae etiam cathedralis, hospitalis, confraternitatis, elemosynae, montis pietatis, quorumcumque piorum locorum, singulis annis teneantur reddere rationem administrationis Ordinario, consuetudinibus, & privilegiis quibuscumque in contrarium sublatis, nisi secus forte in institutione, & ordinatione talis Ecclesiae, seu fabricae, expresse cautum esset, quod si consuetudine, aut privilegio, aut ex constitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarium, aliter factae liberationes dictis administratoribus minimè suffragentur. Verba sunt Concil. Trident. *sessio 22. de reformat. c. 9.* super quod multa in declarationem dixere Cardinales, quae per te videre poteris; exornant Barbof. *in remiss. ad illud*, Joan. Gutier. *can. q. lib. 1. c. 35.* Flores de Mena *pract. lib. 3. quest. 21. num. 180. cum multis sequentibus*, Gratian. *in discept. forensib. c. 395. à numero 1. cum seqq.* idem Gratian. *decision. 188.* Aloyf. Ricc. *in collecta. decisio. p. 3. collecta. 714.* & alii citandi, omnes unanimiter profitentes, confirmationem dicti decreti Trident. ut existente consuetudine, aut fundatione, qua aliqui sunt deputati, quibus administrationis locorum piorum ratio reddatur, nihilominus cum eis Ordinarium omnino debet adhiberi.

Illud tamen ego, licet obiter, adverteo in tantum verum esse ad Ordinarium pertinere, harum administrationum redditionem rationis; ut etiam si fundator in fundatione, hoc expresse prohibuisset Ordinario, ne se intromittat regimine, & administratione, adhuc conditione tanquam turpi, & contra substantiam, & naturam actus apposita, explosa, & rejecta, liberè poterit se in administratione intromittere, ut per Joann. Gutier. *in repetitione l. nemo potest, num. 449. de legat. 1. contra Mencha. de successorum creatione, §. 7. num. 17. Abb. in cap. requisisti, de testam. & Innoc. (cujus originalis est hæc opinio) in c. Later. num. 5. de præb. in cap. cum dilectus, n. 24. de consuetud. ubi Imm. n. 22. resolvit, ut verissimam Cevall. *pract. q. com. opin. q. 282. à nu. 19. cum seqq. & supra, vide quæ Barb. in rem ad d. c. 9. Trid.**

4 Quo cognito, notandum est, hoc capitulum cum aliis hujus prioris partis posse sedere. Etenim sententia, qua Ordinarius, seu iudex profert adversus aliquem administratorem de reddenda ratione, non diffinitiva est, sed merè interlocutoria, ut dicit & rectè Muno de Escobar, *in c. tr. de ratiocin. 4. n. 5. in princ.* quoniam hæc non diffinit negotium principale, sed solum principiat, cum alia expectet post se, ut mox probabimus latius.

5 A qua interlocutoria de reddendo rationem, appellationi interposita an deferendum sit, reperio; ut si ab administratore rei, vel loci pii emittatur, concordet esse juris Doctores; iudicem denegata delatione, rectè posse procedere, ea postposita, & remota appellatione, absque metu, & reatu attentati, dummodo constet administrasse, pro quibus est text. *in auth. de sanctissimis Episcopis, §. aconomos, collatione 9. ibi: Occo-*

nomos autem, & xenedochos, nosocomas, prochotrophos, & aliorum venerabilium locorum gubernatores, & alios omnes clericos, jubemus pro creditis sibi gubernationibus apud proprium Episcopum, cui subjacent conveniri, & rationem suae gubernationis facere, & exigi, quod ex ipsis debentes ostenduntur, illi venerabili reddendum domui, & ex cuius ordine debitum apparuerit, si verò putaverint, se gravari post repetitionem, metropolitanus causam examinet: ubi glossa verbo, *repetit.* exponit, id est, redditionem, cum idem sit, quia antequam causam appellationis profequatur, mandatur executioni prima sententia, pro qua glossa etiam facit *dict. §. aconomos, ad finem*, ibi, non enim concedimus prædictis personis pro memoratis causis ante examinationem, & exactiōnem debiti proprios Episcopos declinare, & ad alia devenire iudicia, &c. quæ text. ita ad hoc propositum intelligit ibi Angel. post *dict. glossam*, ipsum etiam pariter intelligit Maranta ejusdem motus autoritate *de ordin. jud. 6. part. titulo de appellatio. nu. 187.* ubi solum loquendo de administratore loci pii dixit, quod si is fuerit condemnatus ad reddendum rationes, & appellaverit, posse interim iudicem ipsum constringere ad reddendum eas. Petrus Duenas *in regul. 42. limit. 21.* & cum Angelo, & Maranta idem firmat Manfred. *in l. 2. practiarum conclusio super attent. conclusio 112.* ante quos, & hoc dictum Angeli (cui originem attribuunt Doctores, cum penitus esset glossæ) allegavit Firm. *in suo repertorio, in verbo appell. pendente post executionem*, idem etiam (& de administratore loci pii mentionem tantum faciens) sequitur Lancelot. Robert. *in tractat. de attent. 2. p. cap. 12. appellat. pendente. limit. 19.* per quem idem tenet Scaccia *de appell. quest. 17. limit. 29. num. 1.* Ruginell. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 56. versic. idem.* & ita in administratore loci pii tenendum esse tenaciter, & ut verissimum, indubitabile observandum (prout observatur) quando Curia adeatur pro tollenda violentia, quæ cum nulla appareat, iterum etiam non deferendi iudici ipsi causa retinenda est; Barb. *in remiss. ad Trid. sess. 22. de reform. c. 8. n. 12.*

Difficultas tamen in eo consistit, eadem, an sit trahenda doctrina generaliter ad omnes administratores etiam rei profanæ, prout sunt tutores, negotiorum gestores, Consules, & Rectores civitatum, & villarum & similes. Et partem negativam ad illos non extendi videtur probabilius, aut appellatio suspendat ab illis emissi, primò ex regula generali, quod non prohibetur, censeatur permissum, *in tot. tit. ff. nihil novari appell. &c.* sed hoc casu appellatio administratoribus, nec etiam loci pii prohibita invenitur, nec id probat text. *in d. §. aconomos, de aub. de sanct. Episc. c. 9.* 7. cujus dispositione moti fuere Doctores relati quoniam ibi tantum disponitur, ut administratores coram ordinariis Episcopis, in prima instantia teneantur reddere rationem, nec possint ejus jurisdictionem declinare, nec ad Metropolitanum pro ipsa reddenda ire, probant, verba illa (alios omnes clericos jubemus, pro creditis sibi gubernationibus apud proprium Episcopum, cui subjacent conveniri, & rationem suae gubernationis facere.) Sequitur, & facit ad finem (non enim concedimus prædictis personis, pro memoratis causis ante examinationem, & exactiōnem debiti, proprios Episcopos declinare, & ad alia venire iudicia, &c.) & illum text. etiam summavit in hunc sensum, Bart. ac generaliter etiam noviter disposuit Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 20.* ut omnium causarum in prima instantia cognitio ad proprium Episcopum omnino pertineat, prout de jure est *ex toto tit. de foro competen.* ergo cum text. ille in quo fundantur DD. nec in genere, nec in specie prohibeat appellationem, sed diversimodè disponat, nec alibi invenitur in hoc casu prohibita, regulæ permissivæ inhærendum est.

Secun-

Secundò, quia quando concedimus dictorum DD. intentionem, ut prohibeat appellationem quoad unum saltem effectum suspensivum, ex illo text. si emittatur ab administrationibus loci pii, ratio fundamentalis tamen illius textus non est realis, ita ut valeat adaptari omni ratione reddendi sententia, & contra quoscunque administratores lata, sed specialis est, & peculiaris conveniens tantum causis piis, quibus, quia propter sui prerogativam hoc à jure inductum est privilegium, ut à quaruncumque causarum suarum sententia non sit admittenda appellatio, ex his quæ dixit, & adduxit Tirac. *in tract. de privileg. pia cause, privil. 153. in princ.*

9 Tertiò, ut in hoc casu appellatio legitima sit quoad utrumque effectum, quia facit, prohibitio appellationis, tunc est privilegium, quando provenit ex natura causæ ut in alimentis, beneficio curato, possessorio, & similibus, quando autem provenit ex odio, ut in atrocitate criminis, seu in convicto, & confesso, vero contumace, & similiter, quia privat beneficio juris communis, est poena, ita docet eleganter Bald. *in leg. observare, n. 12. Cod. quorum appell. non recip.* sed quando consteatur text. *in d. §. aconomos*, prohibere appellationem administratoribus loci pii, nulla alia est ratio, quam in odium eorumdem sub debito tempore rationem non reddentium, ut rectè advertit Escobar *de ratiocin. cap. 4. n. 5. & 6.* ergo cum sit dispositio poenalis, non debet extendi ultra casum in ea expressum, ut vulgare est.

11 Quartò & ultimò pro hac parte facit, quia omisum ab statuto, habetur pro omisso. *c. penult. de jurejur. c. in nostra, de injuriis, Alexand. conf. 13. circa primum, col. 6. vers. benefact. lib. 5. Barba. conf. 35. clementissimi, col. penult. l. 1. Philipp. Decius conf. 188. in casu proposito*, quod semper procedit in dispositionibus strictis, Petrus de Anchara, *consilio 1. pro isto, circa medium*, prout hæc (de qua agimus) est, cum sit odiosa, auferens & privans defensionibus, ut probat Philipp. Franc. *in cap. pastoralis, columna pen. versic. sexto quaritur, de appellat. c. odia restringi; de regul. jur. cum concord. lib. 6.* ergo cum solum disposuerit circa administratores piæ causæ, omiseritque profanæ administratores, pro omis- sis habendi sunt.

Sed his non obstantibus, contraria opinio mihi, & verior, & probabilior videtur, nempe appellationem emissam à quibusvis administratoribus, etiam rei profanæ non obstare, quominus ea pendente, ad redditionem rationis cogantur absque metu, & reatu violentiæ. Primò, quia cum omni jure tam divino, quam humano aliena gerens negotia in calce suæ administrationis ejus reddere rationem teneatur omnino, juxta illud Luca c. 6. *Redde rationem villicationis tuæ, cujus meminit Pontifex in cap. qualiter, & quando de accusa.* probant etiam *in c. 1. de obligat. ad ratiocin. §. l. 23. tit. 6. p. 1.* ubi Gregorius Lopez plures refert. Bæça *in tractatu de decima tuto. præf. c. 1. nu. 154.* alios per Rolandum *conf. 141. num. 9. Menoch. l. 2. de arbit. cent. 2. col. 109. nu. 1.* ad quam obligationem tenetur omnino, & erit obnoxius omnis quilibet administrator, sive necessarius, sive voluntarius à lege, iudice, vel homine constitutus (etiam si sine mandato administravit) Damhauderus *in tractatu de tutore, curatore. fol. 66. n. 17.* Escobar *de ratiocin. c. 3. num. fin.* quod verum aded est, ut etiam si summus Pontifex fuerit administrator, eodem jure tenetur, ut tenet per Boërium *q. familiari 15. Joseph Ludo. decis. 4. n. 4. Roman. conf. 414. in princ. Dec. conf. 90. vers. circa secundum*, constat appellationem à sententia lata pro observantia, & conformitate juris esse illicitam, & illegitimam: text. celebris, *arg. in c. consuluit, el 3. de appell. ibi, non convenit ut pro hujusmodi appellationibus ab observatione decreti debeas obtinere, &c.* ex quo text. singularem quandam conclusionem deduxere Doctores, præcipue Ma-

ranta *de ord. judiciorum, §. p. tit. de appell. n. 245.* quem referens sequitur Gutierrez *vers. 10. n. 21.* videlicet, ab actu gesto secundum legis, seu juris dispositionem, & canonicas sanctiones, à judicæque exequente, non esse licitam appellationem.

Nequit enim appellari, ne fiat, quod de jure fieri debet, aut potest *l. ex consensu, §. fin. ff. de appell. c. cum nobis olim, de electione. c. 1. ex ore, in fin. de his, quæ sunt à majori parte cap. Archidiacon. in c. decernimus, in vers. offerantur 16. q. 7.* & Doctores mox citandi, qui omnes ad propositum conducunt illud Christi Domini, quod dixit Saulo Actuum Apostolor. c. 9. *Durum est contra stimulum calcitrare.* Paulus de Citadinis *in tract. de jur. patr. in 6. p. in 8. q. sequitur Abb. in cap. pastoralis, per text. ibi de jure patr. & aliis relatis Lambert. de jure patro. 2. l. 2. art. 107. q. 1.* & facit, quod in simili habetur *in l. postquam, ut legatorum nomine caveatur: ex quo namque constat ipsum administratorem fuisse, potius videtur appellare à legum dispositione, quam à sententia iudicis, quod fieri nequit, l. fin. ubi Bart. & alii ff. de appell. recip. Bart. in l. si qua poena, ff. de verborum signif. & in l. omnes populi. §. q. princ. in fin. de just. & jure Alex. conf. 190. mature col. 3. l. 2. Decius in c. qua in Ecclesiis, de censu. Bart. specificè *in l. nemo exterius, C. de Judais, Natta conf. 111. n. 10. tom. 1.* ubi dicunt, quod à legis, vel statuti generalis etiam iniquitate non potest appellari. Igitur nulla violentia à iudice non deferente committitur, maxime quia hæc talis appellatio omnino frivola debet reputari, ex quo namque constat, ipsum administratorem fuisse, quem potest isthæc appellatio juris effectum fortiri, cum jure omni ad rationis redditionem sit obnoxius, aut quid ex ea (jure attento) potest sperare? Nihil. Ergo frivola notorie, secundum Gemin. *in c. cum app. frivolis, col. 2. vers. quæro quid import. de appell. l. 6.* quem referens sequitur Manuël. Rodrig. *in q. reg. tom. 1. q. 8. art. 15. circa pr. & frustratoria etiam quia frustra speratur id cujus eventus nullus est effectus: igitur ei non deferendum est, c. cum appell. frivolis, nec jus deferat, nec sit à iudice deferendum, de appell. l. 6. lib.**

Secundò & pro hac eadem parte facit, quia hæc sententia de rationibus reddendis est merè interlocutoria, ut dicit Escobar *in d. c. 4. n. 5.* aliam iudicis expectans post se: nam nominantur calculatores addispungendum, & calculandum rationes quibus peractis, producantur coram iudice, ut super dubiis juris questionibus suam sententiam proferat, secundum Castellum *in lib. 27. Tauri. vel quæro, quest. Joan. Gutier. q. civil. qu. 37. n. 1. & 3.* Escobar. *de ratio. c. 9. nu. 25.* & antea dixerat Paul. Castrenf. *in l. cui libertas, ff. de conditio. & demonstrat. & probatur etiam ex l. instar. C. de jure fisci*, ibi, instar rei judicatae obtinere minimè potest computatio à tabulariis facta, nisi sententia procuratoris fuerit comprobata, & ibi glossa, & Doctores. Nec damnum illius in ea considerari potest, nihil enim ab eo exigitur, nec aliud, quam recta administratio spectatur, cum incertum sit debitum, imò & debitor etiam incertus est cum ex calculatione, & computatione potest administrator creditor apparere, dominus verò debitor. Et quia hæc sententia de rationibus reddendis utrique parti & communis, & favorabilis est, ergo ab ea appellatio interposita minimè deferendum est *ex leg. ante sententia, ff. de appellat. recip. & leg. ante sententiam, C. quorum appellat. non recip. & Conc. Trid. sess. 24. de reformat. c. 20.*

Tertiò confirmatur, supponendo text. *in d. §. aco. 23. nomos*, quo nostri fundantur, verè, & realiter probare sententiam, ad quam illum allegant; nam licet principalis ejus disponat intentio, causas rationum in prima instantia ordinariis Episcopis pertinere, coram eisque omnino tractari debere; ultra tamen procedit, hæc extendens ad realem, & effectivam exactiōnem, ut monstant verba illa, ibi, apud proprium Episcopum, cui subjacent,

Y 4